

BILDA FÖRLAG

**TOMAS EKMAN
STEFAN MELANDER**

TRAVsport

Travsport

Tomas Ekman

BILDA FÖRLAG

The background of the entire page is a photograph of a sunset. The sun is a large, bright, glowing orb in the center-right, casting a warm orange and yellow light across the sky. In the foreground, the silhouettes of two horses are visible, one on the left and one on the right, both facing right. To the left of the horses, the silhouette of a tree with a full, rounded canopy is visible. The overall mood is serene and peaceful.

FÖRFATTARE TOMAS EKMAN
REDAKTÖR INGER ARDIZZONE
GRAFISK FORMGIVNING ULRIKA LÖNNBERG
FOTO STEFAN MELANDER, WWW.STALLTZ.SE,
UTOM SID. 94 THOMAS BLOMQVIST, KANAL 75.

BILDA FÖRLAG

BOX 42053, 126 13 STOCKHOLM
TEL 08-709 04 00
KUNDTJÄNST@BILDAFORLAG.SE
WWW.BILDAFORLAG.SE

© 2010 TOMAS EKMAN OCH BILDA FÖRLAG
TRYCK 08-TRYCK, BROMMA 2010
ISBN 978-91-574-8079-8

Innehåll

PROVSTART	4
STEFAN MELANDER – FOTOGRAF – TRÄNARE – LEGENDAR	8
DEFILERING	10
Den svenska travaren kommer från hela världen	10
Ett namn betyder...?	17
STALLBACKEN	30
Tränaren	30
En eller flera om hästen	35
Proffs och amatörer	37
Hästkötaren – hästens bästa vän	43
Ungdomstravet	48
Bygdetravet	51
Monté – för den som inte vill vara bakom	54
DÄR MAN SER UT SOM EN MILJON	58
En titt i travkalendern	59
Klasserna – vem får springa?	95
STORBANA – MELLANBANA – SMÅBANA	97
34 banor i fickformat	98
I VINNARHÅLET	113
Utan spel, inget trav?	113
Olika sätt att spela	122
Att läsa programmet	132
TRAVSPRÅK	140
LÄSTIPS/LÄNK TIPS	160

Provstart...

NÄR JAG FICK förslaget att skriva en bok om trav slog jag först en mental bakut. ”Inte ska väl jag”, tänkte jag med en klassisk svensk formulering (eller kommer den från Jante, i så fall är den väl norsk...). För att skriva om trav ska man vara uppvuxen i stallet el-

EFTER PROVSTARTENS

RÖRA följer ordning
och reda. Åtta hästar
på led bakom bilen.

ler ha klippkort till samtliga travbanor inom och utom landet. Eller också ska man full av speltips komma med de ultimata råden som vänder sju gånger sju års missväxt på vinstkontot till en grönskande oas ständigt skuggad av sedelträd. Man ska väl åtminstone inte betrakta hästar som Sveriges farligaste rovdjur som kräver säkerhetsavstånd som motsvarar den tredubbla distans du måste tillryggalägga för att nå till bilen.

Men å andra sidan... har jag aldrig förstått varför nästan allt som

skrivs om trav handlar om pengar. En av Sveriges största och familjevänligaste folkrörelser reduceras till ett folkhemskt Las Vegas där jakten på nästa vinst är det enda som gör tillvaron dräglig. Bakom den här plastiga kulissen finns ju människor, familjer, släkter vars tillvaro får sin mening av närheten till hästen. Travet är dessutom rikstäckande, med över 30 banor inom rikstoton och ett stort antal bygdebanor spridda runt hela landet. Uppfödning och träning av hästar låter sig svårligen göras i stadsmiljö, där behövs rejäla arealer som landsbygden gärna bjuder på. I gengäld kommer arbetstillfällena, lite spänning och en hyfsad skvätt kommunalskatt.

Varför nämns aldrig travet på kultursidorna? Inte ens när skribenterna försöker vara folkliga vågar de sig i närheten av travbanan. En del av orsaken är säkert det här med pengarna. Omsättningar, utdelningar och jackpotter känns främmande i en värld som till stor del finansieras med offentliga medel. I och för sig kan man då undra varför fotbollen anses finare, där fantasisummor och människohandel blivit en del av vardagen. Eller är det misstanken om djurplågeri som alltid funnits där och som i enstaka fall varit berättigad. Men i den noga reglerade travsporten är chansen att missförhållanden upptäcks avsevärt större än vad som gäller för hästar i allmänhet.

En del av skulden till travets isolering ligger inom branschen. Det finns flera duktiga travjournalister men de skriver ofta i en extremt faktaspäckad stil som snabbt sällar potentiellt intresserade. Vi får en uppsjö av i sig spännande information men mer sällan ett sammanhang att sätta in den i. Travet framstår som en ganska sluten värld, med ett eget språk och informella kontaktvägar som främsta kommunikationsmedel. Alla travjournalister (med vissa undantag) är män, vilket märks i förtjusningen i mätbara data. Kilometertider, vinststatistik, härstamning och intjänade pengar virvlar förbi medan människor och hästar ofta blir stereotyper.

Så jag tackade ja...

... och trots funderingarna ovan blev nog resultatet inte så annorlunda. Mycket är grundfakta som är nödvändiga för att sammanhangen ska klarna. Du kan till exempel inte skriva meningsfullt om trav utan att skriva om spelet. Perspektivet här är dock lite mer bakåtlutat, med ett par extra blickar i backspeglarna. Problemet med spelberoende tas inte upp, mest av respekt för ämnet, som knappast kan diskuteras meningsfullt i en bok av den här typen. Så hellre än att pliktskyldigast skriva några rader, vill jag hänvisa till flera av de bra hemsidor som idag kan hittas på nätet. Jag ger inga särskilda adresser eftersom sådant snabbt kan ändras – enklare är att söka på ordet ”spelberoende”.

Ganska många sidor ägnas åt storlopp och de olika banorna. Det känns som om det ger en gemensam utgångspunkt för minnen och reflektioner kring det egna förhållandet till trav. Mycket lite skrivs däremot om vad som skiljer en bra travhäst från en dålig eller hur man känner igen en vinnare från andra sidan staketet. Men boken kanske kan inspirera till egna studier på plats och då är mycket vunnet. Trav gör sig nämligen bäst ”live”, på banan, trots att tv-sändningarna blivit bättre på att fånga stämningen. Många föredrar restaurangen som centralpunkt på banan, själv lämnar jag ogärna staketet mer än för snabba visiter vid spelluckan. Det finns få upplevelser i vardagen som går utanpå en lite kylig kväll, sensommar eller tidig höst, någonstans på en bana nära dig. Ljudet av tolv mäktiga djur som stormar förbi, den distinkta lukten av samma djur som är lagom utspädd på åskådarplats, blandningen av människor som du inte träffar annars samt förstås känslan när du träffas av insikten att du faktiskt vet vem som vinner nästa lopp...

Väl mött vid staketet...

Tomas Ekman

Stefan Melander – fotograf – tränare – legendar

Unge Melander ”bodde på stallbacken” vid Solvalla där det var mycket mer spännande än i skolan. Där såg han till att göra sig nyttig på många olika sätt. Det var för övrigt hans många järn i elden som gav smeknamnet ”Tarzan” som hängt i sedan dess. Mannen bakom var Håkan Wallner som tyckte att en viss yngling dök upp överallt. Han måste svinga sig som en Tarzan bland lianerna för att hinna med överallt tyckte Wallner och så var det artistnamnet klart.

Den legendariske hästfotografen Einar Andersson tog sig an den energiske ynglingen. Stefan jobbade där till starten av 80-talet då han öppnade eget som Foto Tarzan. Foto var sedan det största in-tresset till proffstränaren Catarina Lundström kom in i bilden. Han har fortsatt med fotograferandet men täcker idag bara storloppen eftersom tiden inte räcker till mer. Men jobbet som fotograf har gett Stefan en unik ingång till ibland svårtillgängliga travstjärnor. Dubbeljobbet har gett tränaren Melander vissa fördelar.

Det tog lång tid innan Stefan Melander blev proffstränare. Samarbetet med sambon Catarina Lundström fungerade alldeles utmärkt, men Stefan Melander ville också ta steget fullt ut och bli proffstränare. Det var dock enklare sagt än gjort. Vid två tillfällen nekades han licens av travförbundet – vad kan en hästfotograf tillföra proffsskrået resonerade STC – trots att han visat sina kvalifikationer på många sätt. Inte minst 1995 på Yonkers i USA. Stefan vann då VM med His Majesty, fortfarande som lärling. Han tog också hem Guld-klockan 1998 på Solvalla innan han slutligen fick sin proffslicens. Samma år vann han för övrigt också Kriteriet med Lucky Po, en i raden av svårglömda hästar från Lundström/Melander.

Sedan fem år tillbaka tillbringar ”Tarzan” vintrarna i Normandie, på den egna träningscampen. Där får hästarna en lindrigare vinter med bättre träningsförhållanden än hemma. De får också närmare till de franska storloppen, med Prix d’Amerique i spetsen.

2001 VANN *Stefan Melander och Scarlet Knight Hambletonian och Stefan är den ende svenske kusken genom tiderna som vunnit loppet. Han är också närmast unik bland svenska tränare genom vinster både i Hambletonian och i Prix d'Amerique. Årets tränare 1998 och 2001 och 10 världsrekord!*